



Reportage

Vergroening binnen het GLB Een meerwaarde voor wild en akkerfauna?

> *Tekst: Kathleen Vanhuyse*

Foto's: Willy Mortier,
Willy Van Leemputte en
Peter Van Hoey.

In 1962 ging Europa van start met een Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). In 2013 sloten de EU-instellingen een akkoord om het GLB een nieuwe richting te geven. Het veilig stellen van de voedselvoorraad, de bescherming van het milieu en het behoud van de vitaliteit van het platteland werden daarbij als speerpunten voorop gesteld.

Intussen werd het Europese GLB ook op niveau Vlaanderen vertaald in wetgeving, regels en tools. Sinds begin 2015 wordt dit nieuwe landbouwbeleid toegepast op ons Vlaamse platteland. Eén van de elementen van het GLB is de 'vergroening'. In deze nota geven we een overzicht van de vergroening binnen het GLB zoals toegepast in Vlaanderen. We toetsen af of de vergroening een voordeel kan leveren voor het wild en overige akkerfauna en geven praktische tips waarmee de jager 'de boer op kan'.

Vergroeningspremie als deel van de subsidie aan landbouwers

Voor 2015 kreeg de landbouwer een jaarlijkse subsidie toegekend. Deze subsidie kreeg hij op basis van zijn activiteiten als landbouwer. Verplichtingen rond vergroening hingen hier niet aan vast. Sinds begin 2015 kan iedere landbouwer die 'betalingsrechten' activeert nog steeds een subsidie krijgen voor zijn activiteiten als landbouwer. Deze subsidie is echter opgedeeld in een basisbetaling en een vergroeningspremie. De vergroeningspremie is een compensa-

tie voor de inspanningen van de landbouwer bij het toepassen van klimaat- en milieuvriendelijke maatregelen. Deze premie bedraagt ongeveer de helft van de basissubsidie.

Iedere landbouwer die betalingsrechten activeert, moet aan de voorwaarden van de vergroening voldoen. Gebeurt dat niet (of in onvoldoende mate), dan wordt de vergroeningspremie niet of slechts gedeeltelijk uitbetaald. Vanaf 2017 zullen er daarnaast ook gevolgen zijn voor de basisbetaling van de landbouwer. Onnodig om aan te halen dat niet voldoen aan



de vergroening een serieuze hap uit het budget van de landbouwer kan betekenen... Elke landbouwer heeft er dan ook baat bij om volop in te zetten op de realisatie van de verplichte vergroening.

Een vergroening met drie pijlers

De vergroening bestaat uit drie peilers: gewasdiversificatie, behoud van het areaal blijvend grasland en ecologisch aandachtsgebied.

1. Gewasdiversificatie: naar meer variatie in teelten

Het idee achter de peiler van de gewasdiversificatie is om landbouwers aan te sporen aan teeltrotatie te doen. Een belangrijke vraag bij de maatregelen rond gewasdiversificatie is welke landbouwteelten als een apart gewas worden gerekend. Eerst en vooral kijkt de overheid voor de gewasdiversificatie enkel naar de hoofdteelt. Voor de maatregel rond gewasdiversificatie werden de verschillende subsidiabele landbouwteelten ingedeeld in groepen die als één gewas worden beschouwd. Voederbiet, suikerbiet en rode biet zitten zo in een groep. Een bedrijf dat enkel voederbiet en suikerbiet teelt, voldoet dus niet aan de peiler van de gewasdiversificatie. Winterteelten en zomerteelten worden wel als twee verschillende gewassen beschouwd (bijvoorbeeld zomertarwe en wintertarwe). Braakliggend land en grassen of kruidachtige voedergrassen worden beide als een apart 'gewas' beschouwd.

Voor het wild kan meer variatie in teelten absoluut een meerwaarde betekenen.

Van belang is echter ook welke teelten worden geteeld. Niemand heeft een glazen bol waarin we kunnen zien hoe de markt voor landbouwproducten zich in de komende jaren zal ontwikkelen. Bedrijven met veel bouwland ingezaaid met gras (bijvoorbeeld in afwisseling met maïs) vallen buiten de regeling. Voor het wild is dat een jammere zaak, vooral omdat net in die streken de kleinwildpopulaties niet zelden zwaar onder druk staan.



2. Behoud van blijvend grasland

Een andere peiler van het GLB is het behoud van het areaal blijvend grasland. Deze maatregel is vooral voorzien in het kader van de strijd tegen de klimaatverandering. In een bodem onder blijvend grasland is immers vaak veel koolstof opgeslagen. Sommige graslanden hebben daarnaast ook een specifieke fauna en flora.

Landbouwers die beschikken over percelen blijvend grasland, moeten aan de peiler 'behoud van blijvend grasland' voldoen. Als een landbouwer een perceel vijf opeenvolgende jaren aangeeft in de verzamelaanvraag met een teeltcode voor gras, zal dit perceel als blijvend grasland worden beschouwd.

Landbouwers moeten zorgen dat het totale areaal blijvend grasland behouden blijft.

Als ze een bepaald perceel blijvend grasland omzetten (bijvoorbeeld naar bouwland), dan moeten ze dit op een andere locatie compenseren met een nieuw perceel blijvend grasland.

Sommige blijvende graslanden binnen Natura2000-gebied worden aangeduid als ecologisch kwetsbare blijvende graslanden. Op deze graslanden zijn er meer beperkingen naar de bedrijfsvoering toe. Ecologisch kwetsbaar blijvend grasland mag immers niet worden omgezet (ook niet indien het elders zou worden gecompenseerd) en mag ook niet worden geploegd.

Het effect van de peiler 'behoud van blijvend grasland' voor het wildbeheer valt moeilijk in te schatten. In sommige streken hebben (vooral ecologisch kwetsbare) blijvende graslanden een meerwaarde voor het wild. Andere graslanden, zeker indien vaak heringezaaid en intensief gemaaid, hebben echter weinig waarde voor het wild. Maaiverliezen gooien hier ook vaak roet in het eten. →



3. Ecologisch aandachtsgebied

Landbouwers die beschikken over meer dan 15 ha bouwland, hebben volgens het GLB de verplichting om 5% van hun oppervlakte bouwland te voorzien als ecologisch focusgebied. Er zijn enkele uitzonderingen voor landbouwbedrijven waar op het bouwland veel grasland, braakland en/of vlinderbloemige gewassen worden geteeld en voor landbouwbedrijven met veel grasland (al dan niet op bouwland gesitueerd).

Binnen dit ecologisch aandachtsgebied kunnen landbouwers een hele reeks van vergroeningsmaatregelen nemen. We geven een opsomming.

- braakliggend land (minimaal braak in de periode 1 maart – 31 augustus, maatregelen die de biodiversiteit verhogen zoals inzaai van een bloemenmengsel zijn wel mogelijk tijdens braaklegging, geen bemesting en gewasbestrijding)
- kleine landschapselementen: houtkanten, boomgroepen, akkerranden, poelen en grachten
- bufferstroken langs waterlopen die zijn ingetekend op het Grootchalig Referentiebestand (AGIV) (geen landbouwproductie, gewasbestrijdingsmiddelen en bemesting, begrazing of maaien kan)
- stroken langs bosranden (opdeling in stroken met en stroken zonder productie)
- agroforestry of boslandbouw
- percelen korte omloophout
- beboste landbouwgronden
- groenbedekking
- stikstofbindende gewassen.

Een vierkante meter van één van bovenstaande vergroeningsmaatregelen is echter niet zonder meer gelijk aan een vierkante meter ecologisch focusgebied. Sommige maatregelen tellen door voor meer dan een vierkante meter en andere voor minder. Om de oppervlakte ecologisch focusgebied te berekenen die voorzien wordt met de aanleg van één vierkante meter vergroeningsmaatregel, moet de oppervlakte vergroeningsmaatregel vermenigvuldigd worden met de wegingsfactor voor deze maatregel.

Stroken langs waterlopen en stroken langs bosranden vormen twee speciale gevallen. Hier wordt immers niet gekeken naar de oppervlakte van de maatregel, maar naar de lengte van de strook, die afgeleid wordt uit fotoplannen. Deze lengte wordt vervolgens vermenigvuldigd met een omzettingfactor en daarna met een wegingsfactor om het overeenkomstig areaal ecologisch focusgebied te berekenen. De omzettingfactoren, de wegingsfactoren en het ecologisch aandachtsgebied dat overeenkomt met een bepaalde oppervlakte of lengte aan vergroeningsmaatregel staan samengevat in Tabel 1.

Overzicht van de omzettingsfactoren, de wegingsfactoren en het ecologisch aandachtsgebied dat overeenkomt met 1m of 1m² van de verschillende vergroeningsmaatregelen.

Types ecologisch aandachtsgebied		Omzettingsfactor	Wegingsfactor	Ecologisch aandachtsgebied
Braakliggend land		n.v.t.	1	1m ² = 1 m ²
Bufferstroken langs waterlopen		6	1,5	1m = 9 m ²
Boslandbouw (Agroforestry)		n.v.t.	1	1m ² = 1 m ²
Subidiale stroken langs bosranden	Zonder productie	6	1,5	1m = 9 m ²
	Met productie	6	0,3	1m ² = 1,8 m ²
Korte omloophout		n.v.t.	0,3	1m ² = 0,3 m ²
Beboste gebieden		n.v.t.	1	1m ² = 1 m ²
Groenbedekking		n.v.t.	0,3	1m ² = 0,3 m ²
Stikstofbindende gewassen		n.v.t.	0,7	1m ² = 0,7 m ²
Landschapselementen	Houtkanten	n.v.t.	2	1m ² = 2 m ²
	Bomen in groen	n.v.t.	1,5	1m ² = 1,5 m ²
	Akkerranden	n.v.t.	1,5	1m ² = 1,5 m ²
	Poelen	n.v.t.	1,5	1m ² = 1,5 m ²
	Grachten	1,5 (50% van 3)	2	1m ² = 3 m ²

.....
Het feit dat een groot deel van de landbouwers ecologisch aandachtsgebied moet voorzien op hun landbouwbedrijf, biedt serieuze kansen naar jagers toe om met landbouwers samen te werken aan een wildvriendelijke vergroening.

Sommige van de vergroeningsmaatregelen hebben immers een duidelijke meerwaarde naar het wildbeheer toe. Andere vergroeningsmaatregelen hebben dan weer helemaal geen meerwaarde voor het wild of zijn soms zelfs nadelig voor het wild. Als jager is het dan ook nu het moment om in gesprek te gaan met je landbouwers en proberen te sturen richting een wildvriendelijke invulling van de vergroening.

Veel kansen zien wij vanuit HWV vooral in enkele kleine landschapselementen (houtkanten, poelen, akkerranden), bufferstroken langs waterlopen, stroken langs bossen, braakliggend land en beboste landbouwgronden. Akkerranden (al dan niet naast een waterloop of bosrand) hebben bijvoorbeeld een meerwaarde voor alle kleinwild. Dit geldt meer bepaald als ze met een voor het wild nuttig mengsel worden ingezaaid (bijvoorbeeld een fauna-akkermengsel of een graskruidmengsel) en als de maaieregimes aangepast zijn aan de vereisten van het wild en de akkerfauna. Vaak zal blijken dat de landbouwer ook financieel weg kan met deze maatregel. Een vierkante meter akkerrand geldt voor 1,5 vierkante meter ecologisch aandachts-



gebied. Bovendien zijn er mogelijkheden om voor de aangelegde randen een beheerovereenkomst van de VLM aan te gaan en hier een behoorlijke subsidie voor te krijgen (bijvoorbeeld € 1.181 per ha voor de aanleg en het onderhoud van een gemengde grasstrook die als akkerrand, bufferstrook of strook langs een bosrand wordt ingebracht).

Bufferstroken langs waterlopen zijn vaak extra aantrekkelijk voor landbouwers. Langs waterlopen van categorie 1, 2 en 3 mag er immers in ieder geval een strook niet bemest worden. →



Een gelijkaardig verhaal geldt bijvoorbeeld voor houtkanten. Een vierkante meter houtkant telt mee voor twee vierkante meter ecologisch aandachtsgebied. Eens aangelegd, kan de landbouwer bij de VLM een beheerovereenkomst afsluiten voor het onderhoud van de houtkant. Het subsidiebedrag dat hij daarvoor kan verkrijgen bedraagt jaarlijks € 40,20 per are. Het hele verhaal van de vergroening hoeft dus geen financiële aderlating te zijn voor een landbouwbedrijf.

Jammer genoeg zijn er ook maatregelen in de vergroening die weinig of geen waarde hebben voor het wild en de akkerfauna, of soms zelfs nadelen bieden voor deze soorten. De maatregelen rond groenbedekkers zijn bijvoorbeeld zeker niet eenduidig positief. De periode waarin deze groenbemesters op het veld moeten staan is immers te kort (in de polders en duinen maar van 1 september tot 15 oktober, in de leemstreek van 1 oktober tot 1 december en in de andere streken van 1 oktober tot 1 februari) en omvat niet de voor het wild meest kritische periode voor voedsel en dekking. Bovendien blijkt dat ook inzaai van gras onder het hoofdgewas (bijvoorbeeld gras onder maïs) in aanmerking komt voor deze maatregel, en dat je vrij mag maaien om de zaadzetting te voorkomen.

Een andere maatregel waar we in de meeste gevallen weinig potentieel rond zien is de inzaai van stikstofbindende gewassen. Onder deze maatregel vallen immers ook de teelten van voedererwten, luzerne, ... Voedererwten mogen immers al rond 1 juli worden geoogst, wat bijvoorbeeld bij patrijs voor heel wat valwild kan zorgen. Luzerne wordt regelmatig gemaaid en zorgt typisch evenzeer voor heel wat maaiverliezen.

Welke maatregelen zullen aanslaan bij landbouwers in uw streek, en in hoeverre landbouwers bereid zijn om deze op een wildvriendelijke manier uit te voeren is uiteraard afhankelijk van streek tot streek. We adviseren alvast om de infofiche over het ecologisch aandachtsgebied te raadplegen op de website van het Departement Landbouw en Visserij: http://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/fiche_13_huisstijl_vergroening_ecologisch_andachtsgebied_versie_20150730.pdf

Beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij

Ook onder het nieuwe GLB blijft het mogelijk om beheerovereenkomsten af te sluiten. Beheerovereenkomsten zijn vrijwillige vijfjarige overeenkomsten met de Vlaamse Landmaatschappij om, in ruil voor een jaarlijkse vergoeding, extra inspanningen te doen voor het milieu, de natuur en de biodiversiteit in Vlaanderen. Ze kunnen afgesloten worden door mensen die bij het Departement voor Landbouw en Visserij geregistreerd zijn als actieve landbouwer (mensen die een landbouwnummer hebben), op percelen die uitgebaat en geregistreerd zijn als landbouwgrond in het Vlaams gewest. Het nieuwe GLB heeft tot gevolg gehad dat de (nieuw af te sluiten) beheerovereenkomsten van de VLM zijn aangepast. Binnen het nieuwe GLB kunnen beheerovereenkomsten worden afgesloten rond akkervogels, weidevogels, erosiebestrijding, kleine landschapselementen, perceelsranden, soortenrijk grasland en waterkwaliteit.

Voor de beheerovereenkomsten rond akkervogels zijn op maat geschreven voor het kleinwild. Deze overeenkomsten kunnen echter

enkel worden afgesloten in bepaalde gebieden (de 'akervogelgebieden').

De beheerovereenkomst 'perceelsrandenbeheer', die afgesloten kan worden over heel Vlaanderen, bevat ook pakketten die een duidelijke meerwaarde bieden voor het kleinwild en de akkerfauna. Zo behoren duo- of trioranden en laat gemaaide graskruidenstroken er tot de mogelijkheden (pakketten 'aanleg en onderhoud gemengde grasstrook' en 'onderhoud gemengde grasstrook').

Meer uitleg en de toepassingsvoorwaarden van de verschillende beheerovereenkomsten van de VLM zijn te raadplegen op de website van de VLM: <https://www.vlm.be/nl/themas/beheerovereenkomsten>

Het is mogelijk om de beheerovereenkomsten van de VLM in te zetten om te voldoen aan de verplichting van het ecologisch focusgebied.

Voor sommige maatregelen verlaagt het subsidiebedrag iets als deze beheerovereenkomsten worden ingebracht als ecologisch aandachtsgebied. Toch blijft het zo dat de landbouwer hier een behoorlijk financiële tegemoetkoming kan krijgen.

Welke vergroeningsmaatregelen kunnen worden ingevuld met beheerovereenkomsten, en hoe groot in dit geval het verkregen subsidiebedrag is, staat samengevat in een fiche die te raadplegen is op de website van het Departement Landbouw en Visserij: http://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/bijlage_6_combinaties_eag_vergroening_met_agromilieumaatregelenbeheerovereenkomstenhectaresten_bio_versie_20140327.pdf

Het nieuwe GLB biedt aan jagers serieuze kansen om in samenwerking met landbouwers aan de slag te gaan voor een beter habitat voor het wild en de overige akkerfauna. De kaarten liggen buitengewoon gunstig om nu een samenwerking op het terrein op te starten. Landbouwers zitten met verplichtingen rond onder meer de aanleg van ecologisch aandachtsgebied die zij moeten nakomen. Als er toch 'iets' rond vergroening moet worden gerealiseerd op het terrein, waarom dan niet samenwerken met jagers? Waarom niet iets doen dat het wild en de akkerfauna ten goede komt? Vaak zijn de positieve contacten met de jager er al op het terrein. Daarmee is de eerste stap alvast gezet.

Het loont als jager absoluut de moeite de inhoud van het nieuwe GLB, en zeker dit van de peiler rond ecologisch aandachtsgebied, te bestuderen en er mee aan de slag te gaan. Dit is hét moment om met de landbouwers een samenwerking te starten rond de inzet van het ecologisch aandachtsgebied op een faunavriendelijke manier. ■



ONTDEK
ONZE NIEUWE

JOHN FIELD

COLLECTIE

SURF NAAR

WWW.JOHNFIELD.EU

OM EEN VERKOOPPUNT
TE VINDEN IN UW STREEK

Aleashop - Appermont Wapenhandel -
Armurerie Delattre - Armurerie Delmotte
- Armurerie Dequenne - Armurerie du
Condroz - Armurerie Stevaux - De Greift
- L'Arquebuse - Bliki - De Coninck - De
Baerdemaeker - Dekaise - Easy Living -
Goormans Jacht & Schietsport - Hunting
Demasure - Het Jachthuis - Hunting Lodge
- Hunting World - Huntstore - Jachthuis
Vandromme - J.J- Arms - La Maison du
Chasseur - Les Quatre Saisons - Lidy Arms -
Luxarms - Lydia Dehertoghe - Maison Binet
- t Neerhof - Omnishop Bossaert - Pascal
Collard - Pavillon de Chasse - Paul Pletsers
Armurerie - Pletsers Gunmakers - Sellerie
Mahieu - Wapenhandel Dirk Tilborgs -
Worldclass Gun and Ammunition



YouTube

JOIN US
ON FACEBOOK



INFO@JOHNFIELD.EU - +32 (0) 51 42 37 75
SEYNTEXLAAN 1 - 8700 TIELT - BELGIUM